תורה אור

א) (דהא כתב על דם האשם) חד להכשיר צדדין וחד לפסול צידי צדדין, על דם האשם, ב) ועל מקום דם האשם למאי אתו? הני צריכי: אי כתב רחמנא על דם האשם הוה אמינא איתיה אין נתקנה לא, כתב רחמנא על מקום. ואי כתב רחמנא על מקום הוה אמינא דוקא נתקנה אבל איתיה אימא הוי חציצה, קמ"ל. ג) (על דם האשם) אמר רבא מאחר דכתיב על דם האשם, ועל מקום ד) [דם] האשם וכתיבא ימנית בדם, על בהן ידו הימנית, ועל בהן רגלו הימנית ה) וכתיבי בשמן דמצורע עשיר ועני למה לי? אלא אמר רבא יד-יד לקמיצה, רגל-רגל לחליצה, אוזן-אוזן לרציעה, שמאלית ו) (והעני) למאי אתא? אמר רב שישא בריה דרב אידי ליפסול ימין דכהן במצורע, שלא תאמר ומה במקום שלא נתרבתה שמאל נתרבתה ימין, במקום שנתרבתה שמאל אינו דין שנתרבתה ימין, ואידך שמאלית, ויד ורגל ימנית דעני למאי אתא? לכדתנא דבי ר' ישמעאל כל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה. אמר רבה בר בר חנה אמר ר' שמעון בן לקיש כל מקום שנאמרה 'אצבע' ו'כהונה' אינה אלא ימין, קס"ד 'אצבע' ו'כהונה' בעינן כדכתיב ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו וגמר ממצורע דכתיב ח) וטבל הכהן את אצבעו הימנית. הרי קמיצה דלא כתיבא בה אלא 'כהונה' ותנן קמץ בשמאל פסול. אמר רבא או 'אצבע' או 'כהונה'. אמר ליה אביי הרי הולכת אברים לכבש דכתיב בהו 'כהונה' דכתיב והקריב הכהן את הכל המזבחה ואמר מר זו הולכת אברים לכבש ותנן הרגל של ימין בשמאל ובית עורה לחוץ. אמרי או 'אצבע' או 'כהונה' בדבר המעכב כפרה. הרי קבלה דדבר המעכב כפרה הוא וכתב בה 'כהונה' דכתיב והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם זו קבלת הדם ותנן קבל בשמאל פסול ורבי שמעון מכשיר. לר' שמעון קאמרת, ר"ש תרתי בעי. ומי בעי רבי שמעון תרתי והתניא ר"ש אומר כל מקום שנאמרה יד אינה אלא ימין, אצבע אינה אלא ימין, אצבע לא בעיא כהונה, כהונה בעי' אצבע. אלא כהן למה לי? בכהונו

והרי

והא כתב בהן יד ורגל בדם האשם לעיל מיניה: פד · על בהן בין דיד בין דרגל: להכשיר צדדין · של בהן כדמפרש לקמן (דף יט) "על" בסמוך כדכתיב ועליו מטה מנשה ומד "על" בהן בין דיד בין דרגל לפסול צידי צדדין בשר התחתון שכנגד הכף דעל משמע ולא תחת: על דם האשם · דעשיר ועל מקום דם האשם דעני: למה לי · כלומר תרי קראי למה לי בשלמא חד כתביה לאשמועינן דיתן שמן על הדם ולא אצלו אלא יא) מקום דם למה לי: הוה אמינא איתיה אין · איתיה לדם יתן השמן אבל נתקנה הדם לא יתן השמן: יב) הוה אמינא · בין שמן לבהן וליפסל דרחמנא אמר "על בהן" להכי איצטריך "על דם": אמר רבא כו' יג) וכתבא ימנית בדם · למה לי למיהדר ולמכתב "ימנית" בשמן יד) לא לכתוב לא בעני ולא בעשיר, נהי דעל בהן" יתירי איצטריכו דעני ודעשיר להכשיר צדדין ולפסול צידי צדדין, אלא "ימנית" למה לי: אלא אמר רבא · ליתא למאי דהפיך קמיצה בשמאל פסול מדרשא דהרבתה שמאלית, ואם כן "ימנית" טו) ולבין (שמן) דעשיר בין שמן דעני למה לי אלא "ימנית" דשמן דעשיר להאי דרשה אתיא: יד יד לקמיצה · כתיב במצורע עשיר "ידו הימנית" דלא איצטריך וכתיב בקמיצה "יד" "וימלא כפו" (ויקרא ה) מה יד מצורע ימנית אף דקמיצה ימנית: רגל · טז) (שמן) דמצורע עשיר למידרש חליצה בגזירה שוה ולרגל - רגל דכתיב (גבי) בחליצה "וחלצה נעלו מעל רגלו" (דברים כה) מה רגל דמצורע ימנית אף חליצה ימנית: (ואוזן) דשמן עשיר דלא איצטריך אתי למדרש אוזן - אוזן דרציעה דכתיב "ורצע אדניו את אזנו" (שמות כא) מה דמצורע ימנית אף דרציעה ימנית והך גזירה שוה מפורשת בפ"ק דקדושין (ד' טו.) ודעני לא דריש להו רבא כדלקמן כל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית כו': "שמאלית" יז) (מאי אתא) דעשיר לא איצטריך למאי אתא, בשלמא קמא לגופיה 'שמאלית' ולא 'ימנית' אלא תניינא למאי: במקום יח) שנתרבתה שמאל · כגון הכא דכתיב לעיל שמאלית כל שכן שנתרבתה ימין, להכי אתא שמאלית אחרינא בעשיר גופיה דשינה עליו הכתוב לעכב שמאלית ולא ימנית, ואי קשיא הוי 'מיעוט אחר מיעוט' לאו פירכא היא דשמאלית קמא לאו מיעוט הוא דכיון דקיימא לן ג"ש דיד יד לקמיצה הוה אמינא נמי מדרש ג"ש יט) אלא כך דתיהוי ימנית ואיצטריך למיכתב שמאל לאכשורי שמאל ונעשה כל שכן ימין, להכי כתב רחמנא שמאלית אחרינא למעוטי ימין: ואידך שמאלית דעני · כ) מיותר למאי אתא: שנתחדש בה · כא) ופרשה דעני נתחדש קרבן עולה ויורד: קס"ד אצבע וכהונה בעינן · דלא אמרינן ימין אלא אם כן [כתיב] אצבע וכהונה כגון חטאת דכתיב ביה "ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו" (ויקרא ד) ההיא ודאי ימנית היא דגמר כב) ממצורע עשיר דכתיב ביה "וטבל הכהן את אצבעו הימנית" (ויקרא יד) מה אצבע וכהונה דהכא ימין, אף דעלמא נמי ימין: כג) ותנן · במסכת תמיד (דף לא:) בהולכת אברים הרגל של ימין היה מוליך בשמאל משום דאמרינן במסכת יומא (דף כה.) סדר אברים הראש והרגל היה טעה בבת אחת והאי רגל מדאזיל בהדי רישא והאי רגל כד) ימין הוא דחשיב הלכך הראש שהוא כבד וחשוב היה מוליך בימין והרגל בשמאל ואע"ג דכתב בה כהן: וכי אמרינן אינה אלא ימין בדבר המעכב כפרה דומיא דהזאות דמצורע לאפוקי הולכה דלא מעכבא דאפשר כה) (לפשוט) ולנתח אצל הכבש או נמי אם יש כהנים הרבה יוליכו זה לזה: והא קבלה דמעכבא כפרה · דלא אפשר שלא יקבל הדם בכלי וכתב בה כהונה "והקריבו בני אהרן את הדם" (ויקרא א) ואמרינן בתורת כהנים "והקריבו" זו קבלת הדם ותנן רבי שמעון מכשיר קבלה בשמאל: לרבי שמעון קאמרת · כלומר מדרבי שמעון פרכת בתמיה: תרתי בעי · 'אצבע וכהונה' וכי קאמר ריש לקיש או אצבע או כהונה לרבנן קאמר דפסול: יד אינה אלא ימין · דגמר מידו הימנית דמצורע כו) [עשיר]: ומשני אצבע לא בעיא כהונה · דהיכא דכתב אצבע אע"ג דלא כתב כהן אינו אלא ימין ומשכחת לה באחרי מות ולקח מדם הפר והזה באצבעו הרי אצבע בלא כהונה: כהונה בעיא אצבע · לרבי שמעון אף על גב דכתיב כהונה לא אמרינן ימין אלא אם כן כתב אצבע כז) משום הכי מכשיר בקבלה: בכהונו · בבגדי כהונה:

על דם האשם ועל מקום דם האשם למאי אתו · פירוש ולכתוב או ועל מקום או אידי כח) אידי על דם: אמר רבא וכתיבא ימנית בדם על בהן ידו הימנית ס' דעני ודעשיר צריכין לצדדין ולצידי צדדין מ"מ ימנית למאי אתא אלא אמר רבא יד יד לקמיצה יד ימנית דשמן דמצורע עשיר אתא לג"ש דקמיצה ודמצורע עני לפרשה שנאמרה לגופה כך פירוש הסוגיא ל) ולפירוש הקונטרס יקשה דמשמע לרבא דימנית דדם איצטריך בין בעני בין בעשיר ואמאי לא ילפי מהדדי כמו (נמי) בצדדין ובצידי צדדין והוה לן למימר דימנית דדם דעני אתי לפרשה שנאמרה ונשנית כמו ימנית דשמן דעני ושמא לענין ימנית לא הוו ילפי או לאו דהוו כתיבי בהדיא כיון דמוקי בקרבנותיהם אע"ג דילפי מהדדי לצדדין ולצידי צדדין עוד קשה דמשמע שבא רבי ירמיה להקשות לרבי זירא ולפירוש הקונטרס לא מקשי מידי ועוד קשה אמאי דלא נקט ר' ירמיה נמי תנוך אוזן ועוד כיון דר' ירמיה לא בעי על בהן למה לי אלא מכח דכתיב על דם האשם ועל מקום דם האשם אם כן הוה ליה למימר מאחר דכתיב על דם האשם ועל מקום דם האשם על בהן למה לי כדקאמר רבא ונראה לפרש דפריך משום דדריש רבי זירא מכאן דכל מקום שנאמר כף אינו אלא ימין אם כן בעל בהן ידו דהוי חומרא דכף לא הוה צריך למכתב ימין ולפי הספרים דגרסינן במצורע עשיר למה לי לאו דוקא והוא הדין דהוה פריך מצורע עני אלא נקט עשיר משום דאפילו בעשיר קשיא ליה אמאי איצטריך חד להכשיר צדדין וחד לפסול צידי צדדין פירוש ימנית דעשיר וימנית דעני ואע"ג דימנית לא משמע לא צדדין ולא צידי צדדין מייתורא בעלמא דריש ובמילתיה דרבא גרסינן מאחר דכתיב על דם האשם ועל מקום דם האשם וכתב ימנית בדם של מצורע עשיר ימנית דכתב בשמן דמצורע עני למה לי ואידי יכול ליישבו יפה וצריך לעיין בו: **שמאל** למאי אתא · משמאל שני דעשיר קא בעי דקמא אתא לגופיה להכשיר שמאל ומשני דאתא למעט ימין ולמיעוט אחר מיעוט דהכי ימין אין לדרוש דה"ל לא לכתוב אלא חד והדר בעי ואידך שמאל למאי אתא היינו דעני:

סד א מיי' פ"ו מהל' פסה"מ הלכה יא ·

סה ב מיי' פ"ה מהל' ביאת מקדש הל' יב

◆

גליון הש"ס
גמ' יד יד לקמיצה · עי' לקמן דף לג ע"ב תוספות ד"ה ידו:

בא"ד לאו הוו ילפינן מהדדי עי' ל"ק

סוטה יט. ב"ק פה: [סוטה ג. בכורות מג:]

זבחים כד. פ"ט [קד. מנחות סג.] חולין כב.

והקטיר

זבחים כה: תמיד לא: [יומא כה.]

עשיר ל"ג

פ"א ל"ג

ל"ל למיהדר

[זבחים כה:]

ל"ל דעשיר

רש"ל גורס "ושמא לא ידו דעשיר בפרשה אחרי [illegible] כן הוא במנחות

[זבחים כה]

[שבועות [illegible] זבחים ד. י"ד: פירוקין קד: סנהדרין יז. יומא כו.]

זבחים סו: כו.

[שם כו.]

◆

שיטה מקובצת
א) תיבות דהוא כתב על דם האשם נמחק: ב) ועל מקום דם האשם למאי אתו הנהו צריכי: ג) תיבות על דם האשם נמחק: ד) מקום דם: ה) הימנית דכתיבי בשמן דמצורע ל"ל: ו) תיבות והעני נמחק: ז) שמאלית למאי אתא והשאר נמחק: ח) וטבל נ"א והזה הכהן באצבעו הימנית: ט) בשמאל פסול' תיבות פסול פריך היינו נו"ש ד י ד י ד לקמיצה ו ש ם א י"ל תוריך מקראו קוסן: י) קבלה דדבר המעכב כפרה הוא ותנן קבל כו' והשאר נמחק: יא) אלא אידך למה לי והס"ד: יב) מה"ד איטא הוי: יג) וכתיבא ימנית: יד) תיבות לא לכתוב נמחק: טו) ימנית דשמן בין דעשיר בין דעני למה לי ותיבות דבין נמחק: טז) רגל דמצורע עשיר כו' דכתיב בחליצה וחלצה וגו' אף רגל דחליצה ימנית והס"ד ומה"ד אוזן דמצורע דשמן: יז) שמאלית דעשירה יח) כנ"א) שלא נתרבתה שמאל בכל שאר קרבנות נתרבתה ימין כדאמרינן לקמן כ"מ שנאמר אצבע או כהונה אינו אלא ימין הס"ד ומה"ד מקום שנתרבתה שמאל כגון: יט) הואי (אכף) [כף]: כ) דעני דמייתרה כא) ובפרשת עני: כב) ממצורע עשיר נ"א עני דכתיב ביה והזה הכהן באצבעו הימנית מה אצבע וכהונה דהכא ימין אף דעלמא נמי ימין ואע"ג דבעשיר נמי כתיב וטבל הכהן את אצבעו הימנית מההיא לא גמרינן דלגופיה איצטריך אבל דעני לא אצטריך דכיון דכל דרך הוא גמי כעשיר הא נמי כעשיר הלכך מינה גמרינן: כג) מה"ד הרי קמיצה בקמיצה כתיב כהונה וקמץ הכהן הס"ד ומה"ד ותנן במס' תמיד גבי הולכת: כד) ודאי רגל של ימין הוא החשיב הלכך הראש שהוא דבר חשוב היה מוליך בימין והרגל בשמאל הס"ד ומה"ד ובית עורה לחוץ מקום התחתך היה כנגד האיש כדי שלא יראה מבחוץ שיזול הוא קתני מיהא הולכה בשמאל אע"ג דכתב כו': כה) דאפשר לשחוט ולנתח: כו) לרבנן קאמר דאמרי פסול: כז) עני והיבת עשיר נמחק: כח) אצבע בתורת משום: כט) ואידי על דם או אידי ואידי על מקום' ולפרש"י קשה דאי לא הוי כתיב אלא חד לא הוי דרשינן להכשיר צדדין ולפסול צידי צדדין: ל) לפירוש הקונטרס' לשיטת הקונטרס קשה טובא הוא דא"ל ר"י לרבי זירא לא קאי אדרשא דרבי זירא אלא מתוך שהתחיל לדרוש הפרשה קדריש נמי הא אבהן ידו ולא כיסמע כן אלא משמע דקאי משום דרבי זירא דריש שמאלית למימר כאן שמאלית כו' ועוד דפי' על בהן ידו כו' למה לי כיון דכתיב על דם האשם אם כן הו"ל לפרש לתלמודא מתחלה מאחר דכתיב על דם האשם ועל מקום דם האשם כו' כמו שמפירש בסוף' ועוד דפי' ימנית דעני נשנית משום דבר שנתחדש
א) מלתא דל"ל שלא נתרבתה שמאל כגון בכל שאר קרבנות וכו'.

שיטה מקובצת
בח ומ"ב הר"ל לפרשי בתריא כמו שמפרש בשמאלית · ועוד כי הוכא דקשיא ליה על בהן ידו למה לי ה"ג ה"ל למיפרך על אוזן תנוך למה לי שהוא ראשון בפסוק' לכך פי' ר"י דכולהו תני פירכא קיימי אהא דדריש רבי זירא שמאלית לומר הוא כל מקום כו' וה"פ כיון דדרשת כ"מ כו' אם כן כולהו תני ימנית דכתיב במצורע למה לי הכיון דכתיב יד ידענא כמו דימין הם מדרשא דשמאלית דר' זירא דבשלמא אי לאו דדרשא דר' זירא לא הוי קשיא ליה דאצטרכו כולהו לגופיה ימנית ולא שמאלית אבל מאחר דדרשת שמאלית לגלויי דכל מקום שנאמר כף אינו אלא ימין כולהו תני ימנית דמצורע למאי אתי והוי דתנא דימנית בשמן מצורע לאו דוקא דה"ה נמי קשיא ליה מאותם דכתיב בדם ומשני חד להכשיר כו' על דם האשם ועל מקום דם האשם למה לי אורחיה וירא פריך דבשלמא אי לאו דדרשינן שמאלית לגלויי דכל מקום שנאמר כו' לא הוה פריך מידי דאו הוה אמינא דימנית דדם האשם דעשיר צריכי לגופייהו ועל מקום דם האשם דשמן אצטריך ליה ימנית דשמן בין דעני בין דעשיר חד להכשיר צדדין וחד ליפסל צידי צדדין אבל השתא דאמרת שמאלית לגלויי כל מקום שנאמר כו' ומייתי ימנית ימנית דשמן להכשיר צדדין וליפסל צידי צדדין אם כן על דם האשם למה לי ומשני מצרך צריכי ואם תאמר לשתוק קרא מיניה ומילא שמעינן בין איתיה ובין נתקנה דמיותר אצטריכין להו וי"ל דלא סגי דלא כתיב על דם דלא תימא חציצה היא ומאחר דלא סגי דלא כתיב על דם אצטריך נמי למכתב על מקום כמו שהולך ומפרש · אמר רבא כו' הא נמי אדרשה דרבי זירא דשמאלית פריך דבשלמא אי לאו דדריש שמאלית לגלויי בעלמא ימין לא קשיא לך דאז הוה אמינא דימנית דדם בין דעני ובין דעשיר לגופייהו ועל דם האשם ועל מקום דם האשם דכתיבי בשמן צריכי לייתורי דימנית דשמן בין דעני בין דעשיר חד להכשיר צדדין וחד ליפסול צידי צדדין אבל השתא דדרשת שמאלית לגלויי דבעלמא ימין ואצטרכו ימנית [דדם] בין דעני בין דעשיר להכשיר צדדין וליפסול צידי צדדין ואצטריך נמי על דם ועל מקום לומר בין איתיה בין נתקנה ימנית דשמן בין דעני בין דעשיר למאי אתא אלא אמר רבא לא דרשינן שמאלית כרבי זירא דאם כן ימנית דשמן מצורע למאי אתא אלא יד יד לקמיצה כו' ופי' רבינו שמשון דהשתא צריכי כולהו קמא לגופיה לומר ימנית ושני לגו"ש יד לקמיצה כו' ושלישי ורביעי חד להכשיר צדדין וחד לפסול צידי צדדין שמאלית למאי אתיא תניגא קא בעי דאילו קמא צריכי לגופיה ותני דעני בשביל דבר שנתחדש בו כמו שהולך ומפרש · לשון תוספות מהר"ם:

פליג

והרי

*(מכירו חק נגן)
נז ונגע יין ...
ומה באוקום ...
נתוגבות ...

נושא/מבנה

"שמאלית"
ל"ת ז"ה לרבא דרוש דז"ת(ב)
על ר' שמאלית כדי לגמר ימין,
א"כ מה דר"ש ביה וכו'
מהאלו "שמאלית"

נושא (דז"א)
לימוד על כל קטע
את יודעים סימן מיוחד,
ונשתו מבוססת
האיום "אצבע וכהונה"
שמופיעים בפסוק של
מנורע עשיר (ויקרא יד:[illegible])
מבנה (דז"א)

△ (מחקר)
קושיות

▽ תשובות